

Concurrentie door Amerikaansche kaasfabrieken

Uit de jongste handelsstatistiek blijkt, dat de uitvoer van boter uit Nederland bedroeg ruim 20 en van kaas 28 miljoen kilogr., in geldswaarde respectievelijk 16 en omstreeks 10 miljoen gulden vertegenwoordigende.

De invoer van boter en kaas is, wat de landen van bestemming betreft, merkwaardig gelijk gebleven, want in 1866 werden er 93 pCt. van de uitgevoerde hoeveelheid boter en 66 pCt. van die der kaas naar Engeland gevoerd, tegen 93 en 63 pCt. in 1870. In beide jaren trokken Frankrijk en België de overige kaas. Uit vergelijkende cijfers blijkt echter, dat in 1871 de uitvoer van boter 1½ miljoen kilogr. of 5 pCt., en die van kaas 2⅓ miljoen kilogr. of ruim 7 pCt. minder was dan in 1870, welke vermindering zich vooral op de Engelsche markt gevoelen deed.

Aangaande de waarschijnlijke oorzaken van die vermindering en de middelen om daartegen in het vervolg te waken, geeft het onderstaande berigt in de *Ned. Industriëel* eenige inlichting en wenken.

„Sedert eeuwen is kaas een der belangrijkste Hollandsche producten en door zijn voortreffelijkheid als voedingsmiddel een zeer gewichtig handelsartikel op alle markten, met de Zwitsersche, Fransche en Engelsche wedijverende.

In weinige jaren echter heeft Amerika door de voortvarendheid en energie zijner bewoners den palm erlangd van dit beduidend artikel, en beheerscht weldra de markt van Engeland, door zijne enorme massa's overheerlijke kaas, die het daarheen afscheept.

Ofschoon vereenigingen of maatschappijen tot vervaardiging van kaas, sedert eeuwen onder den een of anderen vorm in Frankrijk en Zwitserland bestaan hebben, is het Amerika, dat thans door zijn fabriekmatige inrigtingen voor **machinale kaasbereiding** het op een allerbelangrijkste hoogte gebracht heeft.

Immers volgens statistieke opgaven, worden in de talrijke fabrieken der Vereenigde Staten gemaakt: 3.000.000.000 Engelsche ponden kaas, die á dollar 0,15 = f0,37⁷² per pond een kapitaal van holl. f107,500,000 vertegenwoordigen. In navolging van Amerika heeft Engeland de oude sleur gedeeltelijk laten varen en kaasfabrieken opgericht, o.a. te Derby en te Tingfort. In Zweden zijn twee scholen opgericht, waarin het fabriekmatige kaasmaken wordt onderwezen.

Wanneer wij nagaan hoeveel kaas er in ons land gemaakt wordt op de sleur af en tegen alle gezond verstand in, zoodat die niet zelden te week of te hard, te kruimelig of te hol, of te vast op onze tafels komt, en wij verder berekenen, hoeveel miljoenen de kaashandel jaarlijks aan den boerenstand oplevert, dan meenen wij regt te hebben onze regering opmerkzaam te maken op het voorbeeld van Zweden, dat in zoovele opzigten aan middel- en ZuidEuropa een lesje kan geven.” *Holl. M. 1867-68. No. 26, pag. 26.*

Met deze feiten voor oogen moet men vreezen, dat voor Nederland de tijden verlopen zullen, wanneer men de bakens niet verzet, en in navolging van Amerika, Engeland en Zweden niet de hand legt aan een oprigting en inrigting van kaasfabrieken, die zich de gemaakte experimenten, door het aanschaffen der gereedschappen, die de proef hebben doorstaan, ten nutte maken. Daarbij is vooral niet te vergeten, dat wetenschap en practijk erkennen, dat de Hollandsche koemelk bij uitnemendheid geschikt is tot het vervaardigen van kaas. Wel zijn hier

1 Op te halen op: <http://kranten.archiefalkmaar.nl/>

op kleine schaal proeven genomen op de Amerikaansche wijze, en nu eindelijk, volgens de verbeterde methode, op de fabriek van den heer Wernink te **Waddinxveen** welke op de Haagsche tentoonstelling voor Landbouw voor de ingezonden kaas met de gouden medaille bekroond zijn geworden; maar die kleine inrigtingen slepen te veel kosten na zich voor de onbeduidende productie en zouden, bij vermenigvuldiging van omzet, niet veel meer kosten dan zij thans te dragen hebben, waren zij op alleszins fabriekmatige leest geschoeid om genoegzaam te kunnen vervaardigen, ten einde de algemeene bedrijfs- en handelskosten te kunnen torschen.

Ten slotte wordt verwezen naar het Magazijn van land- en kruidkunde, uitgegeven door dr. J. C. Ballot, 2de deel, 9de afl. Utrecht, J. Greeven.”

Zie ook 1871 en 1873 over dit onderwerp.